

ARGENTINA: Å KJEMPE MOT KJØNNSDISKRIMINERING INNEBÆRER NØDVENDIGVIS Å KJEMPE MOT NYLIBERALISMEN

Noelia Figueroa¹
Professor i latinamerikansk historie og forsker for Senter for Feministisk Forskning og Kjønnsstudier ved Universitetet i Rosario (UNR).
Landsstyreprerentant i Mala Junta-Feminista, i den argentinske plattformen Patria Grande

Hva er Mala Junta?

Mala Junta er en feministisk organisasjon som er en del av en blandet sivilsamfunnsorganisasjon som heter Nueva Mayoría, som igjen er en del av Frente Patria Grande.

Mala Junta ble nasjonalt kjent i mai 2015, men har eksistert i Rosario, som er min hjemby, siden 2011. Mala Junta er, som mange andre organisasjoner og grupper, en del av en feministisk kvinnebevegelse på nasjonalt nivå som har sin egen sterke historie. Denne bevegelsen møtes nå på Encuentro Nacional de Mujeres (Nasjonalt møte for kvinner) som finner sted i oktober måned. Dette møtet har funnet sted jevnlig hvert år siden 1986. Dette er en bevegelse som har satt nye temaer på den nasjonale agendaen i lang tid, men med stor kraft siden den 3. juni 2015 med et konkret budskap: «mot kvinnebevegelse», etter saken om Chiara Paez, en jente som ble myrdet i min provins Santa Fe.

Takket være Mala Juntas lange erfaring i denne kampen kunne organisasjonen raskt gå fra protestopet *Ni una menos* (ikke en mindre) og fordømmelse av kvinnebevegelse, til å foreslå en politisk agenda som dekker alt fra omsorgsøkonomi (arbeidet kvinner utfører i hjemmet) til legalisering av abort. Veldig raskt klarte vi å skape en bredere agenda som fra 2015 til i dag har utviklet seg i bredden og i dybden på våre argumenter og forslag. Dette kan forklares ved at den feministiske bevegelsen,

kvinnebevegelsen og bevegelsen for seksuelt mangfold i Argentina er nært knyttet til bevegelsen mot nyliberalisme og mot regjeringen til den nåværende presidenten Mauricio Macri. En kan ikke forstå den ene kampen uten den andre.

I Norge er ikke forbindelsen mellom protestbevegelser eller sosiale organisasjoner og politiske partier eller kamper vanligvis like klar. Hvorfor er det slik i Argentina?

Man kan ikke forstå kjønnsbasert vold uten å forstå konteksten som produserer denne volden, denne konteksten består av patriarkatet, for eksempel, men også av en sosial og økonomisk struktur som skaper enorme ulikheter. Macris regjering med sine kutt og privatiseringer gjør at kjønnsbasert vold øker, og den sosiale og økonomiske sårbarheten til kvinner øker. På grunn av dette er det umulig for oss å forstå to ting hver for seg. Det

er umulig å kjempe mot kjønnsdiskriminering i en kontekst hvor fattigdomsnivået er så høyt og hvor arbeidsledighet hovedsakelig påvirker kvinner, uten å si noe om hvorfor det er slik.

I dag er lønnsgapet mellom kvinner og menn i Argentina på 27% i formelt arbeid, men i uformelt arbeid, som er den sektoren som har vokst raskest med regjeringen til Macri, er forskjellen oppe i 40%, et enormt gap. Videre bruker kvinnene i gjennomsnitt fire timer mer enn menn på husarbeid. Dette er tallene som viser at kampen mot kjønnsdiskriminering i dag nødvendigvis innebærer en kamp mot

«Det er umulig å kjempe mot kjønnsdiskriminering i en kontekst hvor fattigdomsnivået er så høyt og hvor arbeidsledighet hovedsakelig påvirker kvinner, uten



«I Argentina i dag er det veldig vanskelig å være feminist og ikke være i mot regjeringen til Ma-

nyliberalismen. Arbeidsledigheten i Argentina er oppe i 10%, men gruppen som er hardest rammet er unge kvinner: for denne gruppen er tallet oppe i 24%, og det er disse kvinnene som i dag protesterer mot Macri og for sine rettigheter som kvinner. I Argentina i dag er det veldig vanskelig å være feminist og ikke være i mot regjeringen til Macri.

Selvfølgelig finnes også den internasjonale konteksten. Vi befinner oss nå i en tid vi kaller «en fjerde feministisk bølge», i alle fall slik vi forstår det. Til forskjell fra i de tidligere bølgene spiller nå Latin-Amerika en viktig rolle, og det var Argentina hvor bølgen begynte. Vi føler at vi leder denne nye feministiske bølgen, i en tid hvor nyliberalismen har sviktet. Det kan virke selvmotsigende at i en tid hvor høyresiden går frem med stadig mer konservative saker, oppstår det samtidig en feministisk bølge, at kvinner blir en sentral politisk aktør. Det er allikevel logisk fordi historisk har kvinner markert seg i kampen for rettigheter nettopp i krisetider. I tillegg klarer kvinnebevegelsen denne gangen å bruke nye

teknologiske verktøy for å mobilere og skape en kraftfull diskurs med tanke på en fremtid etter nyliberalismen, midt i denne sivilisasjonskrisen.

Hvordan vil du beskrive konseptet «den fjerde feministbølgen»?

Det er komplisert fordi bak hver viktige historisk hendelse finnes det en rekke lange organisasjonsprosesser, men idéen om feministbølger er nyttig for å forstå berettigelsene i temaene og kampsakene.

Vi har den «første bølgen» som diskuterte kvinners tilstedeværelse i offentlig rom og rett til grunnleggende sivile og politiske rettigheter. Dette var etter den franske revolusjonen, der finner man også les suffragettes. Den «andre bølgen» fant sted i 60-årene, og var knyttet til tema som seksualitet, maternitet og kjønnsbasert vold. Det de har felles er at de første to bølgene var veldig sentrert rundt de europeiske landene og USA. Den «tredje bølgen» på slutten av 1980- og 90-tallet, begynte å dekonstruere bildet om den europeiske hvite middelklassekvinnen, og her snakker vi om en mer dekolonisert bølge. Og til slutt har vi den «fjerde bølgen», den som klarer å diskutere forholdet mellom patriarkatet og kapitalismen i rammen av nyliberalismens krise. Vi samler erfaringer fra de foregående bølgene og derfor er vi overbevist om at det er umulig å endre på forholdene som fører til kvinnebevegelse uten

Demonstrasjon i Buenos Aires i 2019. Foto: Fotografias Emergentes.

¹ Noelia var i Norge, invitert av LAG, og deltok på flere informasjonsarrangementer i Oslo, Tromsø og Trondheim. Ønsker du å vite mer om kvinnekamp i Latin-Amerika? Se på arrangementet «Bokbad og samtale: Kvinnekamp i Latin-Amerika i dag», under Latin-Amerikauka, onsdag 23. oktober, kl. 18:00 på MIR (Oslo).

å se på den egentlige årsaken til problemet: hvordan samfunnet er organisert.

Du sa at i denne «fjerde bølgen» har Latin-Amerika en veldig viktig rolle, at den startet der?

Ja, det er den hypotesen vi har, fordi bevegelsen «ikke en mindre» begynte i Argentina og overalt i verden forbindes dette slagordet nå med Latin-Amerika og spesielt med Argentina.

Hvorfor er temaet kvinnedrap så viktig akkurat i Argentina når dette er et mer alvorlig fenomen andre steder?

Jeg tror at etter 3. juni 2015, og takket være det som allerede var blitt gjort, klarte man ikke bare å vise den konkrete historien til ofrene, men også å vise koplingen til det systemiske. Det vil si å bevise at det ikke handler om unntak eller enkelttilfeller, men at det er et økonomisk og sosialt system som fremmer denne volden.

De nasjonale møtene for kvinner har vært en nøkkel til dette, de er store møter. I år håper vi det kommer 100 000 deltakere. Dette gir oss mulighet til å komme oss ut av diskusjonen som kun handler om kvinnedrap og komme videre til en strukturell forståelse av problemet.

Hvilken rolle spilte regjeringene til Nestor og Cristina Kirchner i denne prosessen?

De var veldig viktige, fordi de åpnet for viktige forandringer. I 2006 ble loven om seksualundervisning vedtatt, og den nye ekteskapsloven som anerkjenner ekteskapet uavhengig av parets kjønn. I 2009 ble beskyttelsesloven for barn og unge vedtatt, en lov som fremskyndte prosessen og som inkluderer den nyeste internasjonale utviklingen i slike lovverk. I



dag, under regjeringen til Macri, brukes ikke denne loven. Allikevel var det en periode hvor rettighetene til kvinner ble utvidet, men for oss er mangelen på lovlig abort demokratiets største gjeld. Kvinners interesser blir fortsatt ikke prioritert i endringsprosesser.

Hvordan gikk bevegelsen fra å kjempe mot kvinnedrap til kampen for lovlig abort?

Jeg tror det er et resultat av innsatsen vi har gjort med å ikke kun holde oss til volden i seg selv, vi setter denne volden i sammenheng med de strukturelle elementene. Siden 2005 begynte vi kampanjen for lovlig abort, forslaget er blitt lagt frem åtte ganger i parlamentet, så det har en lang historie.

Det som skjedde i 2018 var at en ny generasjon av aktivister ble med på laget, de ble feminister først, etterpå ble de involvert i andre temaer og politisk aktivisme. Generasjonens politiske identitet består hovedsakelig av feminisme. Den 19. februar 2018 ble det kalt inn til pañuelazo (demonstrasjon med de grønne tørkle som nå kjennetegner bevegelsen), som viste seg å bli massiv og dekket hele landet. Regjering

ringen bestemte seg følgelig for å åpne for diskusjon rundt denne saken i parlamentet. Det er tidsperioden vi kaller «den feministiske sommeren», vi fikk enorm innvirkning på mediene, og for første gang kunne vi snakke om feminisme direkte på TV til de kvinnene som ikke demonstrerer, som blir hjemme. En barriere ble brutt og mobiliseringen og den sosiale støtten til denne kampen økte.

Lovforslaget om lovlig abort ble vedtatt i Underhuset, og tapte så vidt i Senatet. Men vi ser ikke på dette som et nederlag. Allikevel vant vi mye sosialt, noe som er viktigere for oss. I tillegg viste denne situasjonen i parlamentet at for å oppnå fremgang innen disse sakene, er det nødvendig å vinne over Macri i valget den 27. oktober.

Hvordan forstås den nåværende valgsituasjonen fra det feministiske perspektivet i Argentina?

Som sagt er det utenkelig for oss å skille den som sagt er det utenkelig for oss å skille den feministiske kampen fra den nyliberalistiske samfunns- og økonomimodellen. Det er en fare vi ser i, la oss si, i mer avanserte land, men i et land som Argentina er dette utenkelig. Det går ikke an å være feminist i Argentina i dag og ikke bry seg om at flesteparten av

Noelia Figueroa

kvinnene ikke har nok til mat til barna sine, og at de ikke har tilgang til høyere utdanning. Det er dette vi kaller for populær feminisme. For oss er det klart at hovedaktøren er staten og at det er det innenfor staten at de viktigste forandringene må skje, uten å glemme debatten med andre aktører, som kirken, eller det betimelige arbeidet med hvordan man skal bekjempe kjønnsdiskriminering og patriarkatet på arbeidsplassen, studie-plassen eller i familien. På grunn av dette er det for oss svært viktig å beseire Macri den 27. oktober.

«Derfor er det viktig å sende et klart budskap til folk om at det som skjer i Argentina ikke er en isolert sak, men nyliberalismens sanne ansikt, som er

Det økonomiske stikker seg ut som det mest sentrale temaet under dette valget og krisen i Argentina ser ut til å ha overrasket det internasjonale samfunnet. Hvordan havnet Argentina i den situasjonen som minner om krisen i 2001?

Det vi ser i Argentina i dag er resultatet av en nyliberalistisk økonomi, som ble valgt under forrige presidentvalg og som i dag viser at den ikke er i stand til å løse de virkelige problemene i samfunnet. Dette har vært en regjering som har prioritert å sikre gevinst i finanssektoren og de store økonomiske sektorene. Dette er første gang vi har en president som er del av disse økonomiske maktgruppene, han er ikke bare en representant for dem, han er en av dem.

I Argentina er disse gruppene kontrollert av familier som ble rike under diktaturet, og som sammen med Macri har «spesialdesignet» alle typer politikk for å passe dem, regulering av valuta og generelt alle typer politikk som omhandler å brutalt avvikle arbeidernes rettigheter.

Når det kommer til Argentina så snakker man om at denne regjeringen er en regjering som er kapret av forretningsfolk, med ministre og andre viktige poster besatt av ledere fra store bedrifter, med løfte om at de ville være de beste administratorene. Dette er et fenomen vi også ser i andre land som Colombia og El Salvador, hvor forretningsfolk blir presentert som personer de skal velge. Hvor viktig er dette for å forstå krisen i Argentina?

Vi sier dette er en regjering drevet av landets eiere, med en fantasifull idé som lovet at hvis disse sektorene tok styringen skulle dette resultere i økonomisk vekst, det skulle føre til nye investeringer og alt skulle bli bedre. Noen sosiale sektorer trodde på denne talen og Argentina ble et forsøkslaboratorium for konsekvensene av en brutal nyliberalistisk

politikk. Det Macri gjorde med sin økonomiske politikk var å på nytt ta oss med inn i en situasjon med ubetalelig utenlandsgjeld. Han har overlatt staten til utenlandske fond og det er det dårligste eksempelet på overgivelse av

nasjonal suverenitet med en økonomi fullstendig bundet til dollaren. Argentina er et klart bevis på at folk ikke burde velge denne typen regjeringer.

Jeg tror at dette også er et resultat av en dårlig tolkning av dagens geopolitikk. Macri trodde helt og fullt på den nyliberalistiske doktrinen, og at å være i kontakt med

verden er å følge det USA dikterer til punkt og prikke, i en tid når verdens hegemoni er delt. Og også i en tid det er umulig for de latinamerikanske landene å være konkurransedyktige uten integrasjonspolitik og klart regionalt samarbeid. Macri insisterte på å åpne markedet og fjerne subsidier. Åpningen av markedet var slutten for små og mellomstore nasjonale bedrifter, og uten subsidier betaler folk fire eller fem ganger mer for basisvarer og tjenester, noe som har ført til inflasjon.

Macri klarte på rekordtid å få IMF til å godkjenne lån som i dag utgjør 46 % av den totale IMF-porteføljen. Er dette et bevis på hvor viktig Macri-regjeringen var for USA?

Selvfølgelig. Dette er ikke en teknisk-økonomisk beslutning, dette var en politisk beslutning. USA er fullstendig klar over hvilken viktig rolle Argentina har i regionen. I 2001 spilte Nestor Kirchner en viktig rolle med å fremme alternative og progressive regionale politiske prosjekter. Sammen med Macri ville USA bryte opp dette, men de klarte ikke å gjennomføre alt det de ville. Situasjonen i Venezuela er fortsatt ubehagelig for dem, de har ikke oppnådd målet, og i dag som Argentina igjen får Kirchnerismo i makten kan dette åpne vei for å begynne å vinne tilbake tapt suverenitet.

Derfor er det viktig å sende et klart budskap til folk om at det som skjer i Argentina ikke er en isolert sak, men nyliberalismens sanne ansikt, som er systemisk, noe som tilrettelegger for USAs økonomiske og politiske kontroll over Latin-Amerika.

I dag er Argentina et klart eksempel på hva nyliberalismen kan gjøre med et land på bare fire år. Argentina var det første stedet hvor høyresiden kom til makten gjennom valg uten noen form for parlamentarisk kupp på forhånd, og dette bør føre til refleksjon. Majoriteten stemte på Macri etter flere progressive



Demonstrasjon i Buenos Aires i 2015.
Foto: LAGs arkiv.

regjeringer, hvorfor?

I Argentina snakker man kort oppsummert om tre historiske modeller for statlig og økonomisk styring: utviklingsmodellen, den liberale modellen og den populistiske modellen.

Den liberale modellen er diktaturets og Macris modell. Den har aldri vært vellykket, men den sikrer økonomisk gevinst for en mektig minoritet. På den andre siden, på den siden vi kan kalle det nasjonale feltet, har vi en utviklingsmodell, som er representert av en sektor fra eliten, middelklassen og en del av Kirchnerismo. Denne modellen tillater et nivå av innblanding fra staten i økonomien, men tror fortsatt på at den riktige veien er å søke utenlandsk investering og at dette er hovedmotoren i økonomien. På denne siden, på det nasjonale feltet, finner vi den populistiske modellen som er mer radikal, men som er forbundet med populære sektorer, støttet av en del av Kirchnerismo, og den siste regjeringen til Cristina er et eksempel på dette. I sin andre regjering innførte Cristina reformer med mål om betydelig omfordeling av rikdom, noe som rammet store økonomiske interesser. Da disse sektorene ble rammet tok de avstand fra regjeringen og beveget seg over til opposisjonen. Dette er tilfellet for de store informasjonsmonopolene, som CLARIN, eller Círculo Rojo («det nasjonale borgerskapet»). De meste radikale tiltakene under Cristinas regjering var i stor grad et resultat av presset fra folkelige organisasjoner.

Det er spenningen mellom utviklingsmodellen og den populistiske modellen som åpner for at det liberale prosjektet, denne gang ledet av Macri, inntar presidentskapet. Disse spenninene kommer til å fortsette i den fremtidige regjeringen til Alberto Fernandez. Det er utfordringene vi står ovenfor, men med et utgangspunkt i erfaringene man allerede har gjort seg kan man finne løsningen. Kampen

mot korrupsjon kommer til å være grunnleggende, styrkingen av de sosiale organisasjonene og politisk deltakelse av folk generelt blir også et viktig tema, slik som innføring av konstitusjonelle garantier som beskytter de rettighetene

som allerede er oppnådd.

Kan valget den 27. oktober i Argentina bli et vendepunkt i regionen?

Det er i det minste et eksempel. Det er klart at det var avgjørende å holde oss mobiliserte i gatene, men det var ikke nok. Det var umulig å fortsette å svare på hver privatisering og hver reform med streik. Derfor ble en samlingsprosess av organisasjoner og opposisjonssektorer satt i gang. Det var en utfordrende prosess hvor organisasjoner brøt opp, det var ingen paradiser, men Cristinas ledelse var grunnleggende. Hennes politiske klarhet, hvordan hun leste den nasjonale og kontinentale politiske situasjonen ble avgjørende, samt som hennes rolle i senatet. At Alberto Fernández er presidentkandidaten nå er et eksempel på dette, men det virkelige generasjonsskiftet kommer med Axel Kicillof, som var Cristinas økonomiminister og som gjorde det veldig bra i guvernørvalget i Buenos Aires.

Med Alberto Fernández vil det definitivt være en ny regional balanse. Argentina og Mexico er to av de fire hovedlandene på kontinentet, politisk sett, i tillegg til Brasil og Colombia. Fernández har sagt at han kommer til å støtte en løsning gjennom dialog i Venezuela og skiller seg ut fra den nordamerikanske linjen Colombia og Brasil følger. AMLO har uttrykt ønsket sitt om å bli pro tempore president av CELAC og avsto i avstemningen om aktiveringen av TIAR mot Venezuela.

«Med Alberto Fernández vil det definitivt være en ny regional balanse. Argentina og Mexico er to av de fire hovedlandene på konti-

KVINNEKAMP I GUATEMALA, COLOMBIA OG BRASIL

Luana Oliveira Chaves – Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra (MST), Brasil
Ixemukane Quib Caal – Comité de Unidad Campesina (CUC), Guatemala
Alejandra Salazar – Coordinador Nacional Agrario (CNA), Colombia
Yolanda Catú – Coordinadora Nacional de Viudas de Guatemala (CONAVIGUA), Guatemala

Luana, Ixmukane, Alejandra og Yolanda er i Norge denne høsten som deltakere i LAGs brigadeprosjekt. Møt dem på arrangementet «Bokbad og samtale: Kvinnekamp i Latin-Amerika i dag», under Latin-Amerikauka, onsdag 23. oktober, kl. 18:00 på MIR (Oslo). Thelma Cabrera, urfolkskvinne og presidentkandidat i Guatemala, deltar også på dette arrangementet.

Hver dag samler kvinner i Latin-Amerika krefter for å kreve våre rettigheter. Vi kjemper for rettferdighet og for tilgang til utdanning, jord, rettsvesen, helse- og velferdstjenester. Vi vil leve frie liv, frie for vold, og hvor Moder Jords rettigheter også anerkjennes av Staten som hittil har oversett rettighetene til bønder, urfolk, afroetterkommere og kvinner. Vi nekter å la kapitalismen utvise oss fra våre landområder. Dette er grunnen til at det

hver dag vokser fram nye måter å holde våre regjeringer ansvarlige på. Lokalsamfunn og kvinner finner stadig på nye måter å kreve regjeringers respekt for og implementering av våre rettigheter.

Her deler vi noen bilder fra det vi og våre organisasjoner gjør for at kvinner, våre kvinner, kan leve verdige liv i Brasil, Colombia og Guatemala.



Foto: Juliana Adriano – MST, SC

De Jordløses Bevegelse (MST), Brasil
Margaridas-marsjen 2019, Brasil.

Over hundre tusen vann-, land- og skogarbeidere deltok i Tusenfryd-marsjen (Marcha das Margaridas) gjennom regjeringsplassen i hovedstaden i år. Styrken og motstanden til kvinner fra by og land kom fram i den folkelige kampen for demokrati, rettferdighet, likestilling, selvråderett, mot vold og

mot den nåværende regjeringens tilbakeslag på rettigheter og offentlige tjenester som er kjempet fram av arbeiderklassen.

Å demonstrere er en modig handling. For livet, for våre rettigheter.

Kvinner i kamp! Vi sår motstand!